

Demokratické přístupy

kontext a globalizace

Lenka Homolkova
8. listopadu 2016
homolkova.lenka@gmail.com

Obsah

- Mezinárodní kontext demokratizace
- Historie demokratizace externími aktéry
- Strategie šíření demokratických hodnot a mezinárodní determinanty demokratizace
- Aktéři demokratizace - EU, USA
- Demokratizace v praxi: Afghánistán
- Některé problémy demokratizace externími aktéry

Mezinárodní kontext demokratizace

- Externí element demokratizace opomíjen až do 90. let, politiky demokratizace ale postupně vznikaly již od 70. let
- Mezinárodní faktory (international determinants) sehrály důležitou roli ve třetí vlně demokratizace
 - Huntington (1991) - globalizace způsobila třetí vlnu demokratizace
- Globalizace a demokratizace
 - Demokratizace jako důsledek formování globální politické ekonomie, 'global governance' a šíření demokratických hodnot
 - V rámci snahy o ukončení světové chudoby
 - Více pozornosti je věnováno šíření demokracie vně národních států (např. Skrze instituce 'global governance' - WTO, WB, IMF, apod.)

Historie demokracie mezinárodními aktéry / státy

- 70. léta - ekonomická pomoc se stala základním policy nástrojem pro USA / podpora demokracie v Západní Evropě souvisela zejména s dekolonizací
- 80. léta se nesla v duchu následujícího vývoje:
 - Postupná formalizace, institucionalizace a prioritizace demokratizačních politik;
 - Zvýšení finanční podpory demokratizace a rozšíření aktivit na další geografické oblasti (Čína, Jižní Afrika, Jižní Korea, bývalý SSSR a státy Varšavské smlouvy);
 - Intervence se postupně začaly posouvat od demokratizace skrze kontrolu k politikám souhlasu (consent) a kondicionality (90. léta - vytváření hegemonické kontroly v rozvojových zemích skrze konsensuální dohody a kooptaci s klíčovými politickými elitami)
- 80. léta v Evropě - posilování evropských institucí
- 90. léta - zaměření zejména na Střední a Východní Evropu a země bývalého SSSR

Historie šíření demokracie globálními institucemi / od 90. let

- 90. léta - ‘aid regimes’, politika kondicionality (Lomé Convention IV - 1989; Kodaňská kritéria - 1993)
- 1999 - Comprehensive Development Framework (Světová banka)
- Difuze hodnot a šíření demokracie skrze ‘citizenship networks’
 - Celosvětové kampaně;
 - Tlak na vytvoření mezinárodních režimů respektujících demokracii a lidská práva;
 - Malé projekty a nadnárodní sociální hnutí

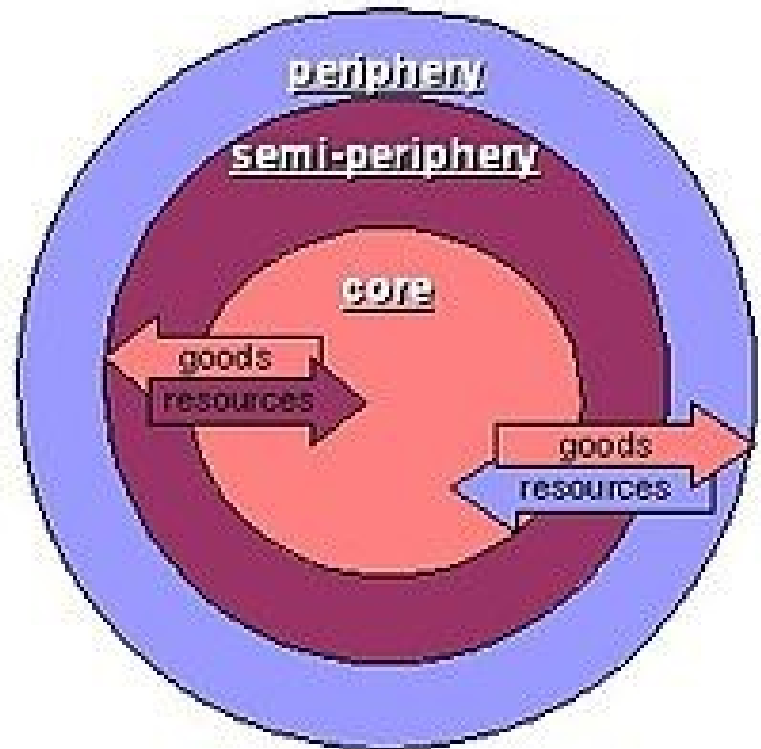

Demokratizace - strategie šíření demokratických hodnot

- Současné strategie a politiky šíření demokracie byly vytvářeny již od konce Studené války
- Základní typologie mezinárodních intervencí jejichž cílem bylo šířit demokracii, a jejich aktéři:
 - Contagion (národní / domácí politické elity)
 - Control (US a Západní Evropa)
 - Consent (Západ - státy, instituce, politické elity a domácí elity)
 - Conditionality (instituce global governance a Západ)
 - Citizenship / šíření hodnot (nadmárodní nevládní organizace a občanská společnost)

Mezinárodní determinanty demokratizace

- Pozice ve světovém ekonomické řádu a teorie závislosti
- Democratic diffusion
 - Sousední stát (neighbor diffusion)
 - Regionální organizace

Aktéři demokratizace

- Mezivládní aktéři / mezinárodní a regionální organizace: UN / UNDP, EU, OSCE, OAS, NEPAD
- Vládní aktéři: ministerstva (MZV), rozvojové agentury (DFID, USAID, SIDA, GIZ)
- Nadace / státem sponzorované organizace šířící demokratizaci: NED, Fridrich Ebert Stiftung, NDI, IRI, EED
- Aktéři global governance (WB, IMF, WTO) , mezinárodní nevládní organizace (IFES, Carter Center)
- Domácí / národní politické elity
- Politické strany
- Občanská společnost

Šíření demokracie - EU

- V rámci vznikající společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU - rozšíření závazku demokratizace
- Článek 21 TEU (1992) + EU Agenda for Action on Democracy Support in EU External Relations (2009)
- Volební pozorování a asistence, mise CSDP, zvláštní představitelé

	Pozitivní	Negativní
Express	EIDHR finanční instrument Rozšiřování EU ENP - akční plány / politická kondicionalita	Využívání lidskoprávních klauzulí Sankce Suspendování rozvojové a jiné pomoci
Implied	Lidskoprávní dialogy Multilaterální institucionální rámce Šíření regionální integrace	Deklarace CFSP Posilování vztahů se sousedními státy

Šíření demokracie - USA

- Dlouholetá tradice šíření demokracie - v rámci boje proti komunismu (Reagan)
- Idealismus - šíření demokracie jako manifest předurčení USA
- Imperialismus - šíření demokracie za účelem upevnění hegemonie USA
- Clinton - teorie demokratického míru
- Boj proti terorismu (Bush) - US šíření demokracie často vnímáno jako silové

Šíření demokracie - USA

➤ Obama - změna politiky

- Podpora role v demokratizaci ze strany konsolidujících se demokracií (Brazílie, Indie)
- Podpora mezinárodního konsensu a vznik Open Government Partnership (OGP) - 2011; list závazků, monitoring a sdílení informací
- Nadnárodní spolupráce v boji proti korupci
- Podpora občanské společnosti
- Reforma Společenství demokracií
- Propojení demokratizace a rozvojové podpory
- Arabské jaro - zapojení v Egyptě a Libyi (společně s Ligou arabských států a NATO)
- Odklon od východní Evropy (s výjimkou Ukrajiny), reaktivní více než pro-aktivní přístupy vzhledem ke konsolidovaným demokraciím
- Minimalistický přístup - stabilita na úkor plné demokratizace

Případová studie - Afghánistán

- Demokraticizace v Afghánistánu (post-2001) - součástí mezinárodní intervence zahrnující budování státu a vojenské aktivity
- **Dohoda z Bonnu (2001):** prezidentské volby 2004 v rámci mezinárodní snahy legitimizovat afghánskou vládu (2005 - legislativní volby a volby do provinčních shromáždění)
- Proces Bonn skončil v roce 2005 s nenaplněnými očekávanými populací a nedůvěrou v proces demokratizace a demokratické hodnoty celkově
- Málo pozornosti věnováno propagaci demokratických hodnot, zákonům, přístupu ke spravedlnosti, boji proti korupci, vládní zodpovědnosti a svobodě slova
- 2009/2010 - zmanipulované volby ukázaly, jak absence těchto prvků snížila možnosti a ochotu populace participovat ve volebních procesech
- Podmíněno také vnitřní politikou (potlačování politických stran - Karzai) a regionální politikou (Pákistán)
- Implementace demokratizace pomocí politiky kontroly, absence konsensu a regionálních snah

Případová studie - Afghánistán

INSTRUMENTY DEMOKRATIZACE

- Citizenship: multilaterální, bilaterální a nezávislý (nevládní) podpora demokratickému vládnutí (volební asistence - UNDP ELECT, NDI - podpora politickým stranám)
- UNAMA - monitorování implementace dohody z Bonnu
- EU - diplomatické působení, ARTF, LOTFA - zaměření zejména na vládu zákona
- 2010 - Konference v Kábulu a zvýšení koordinace a efektivity rozvojových politik mezinárodních organizací
- USAID - I-PACS (podpora občanské společnosti), IFES, NDI, IRI - podpora volebnímu procesu a vzdělávání voličů (od 2007)
- Další donoři: DFID, CIDA, Dánsko, Švédsko, severské země (podpora lidskoprávním aktivitám a občanské společnosti, volby)
- Projekty kontrahované nadnárodními organizacím nebo pouze krátkodobé projekty - chybí podpora celému volebnímu cyklu

Případová studie - Afghánistán

- V posledních letech snahy přejít od kontroly ke konsensu a společné odpovědnosti mezinárodního společenství a Afghánistánu za politickou a bezpečnostní tranzici
- 2012 - Tokyo Mutual Accountability Framework
- 2014 - Londýnská konference k Afghánistánu a Realizing Self-Reliance through Renewed Partnership
- 2014 - prezidentské volby, dohoda o sdílení moci a vznik Vlády národní jednoty
- 2015 - Self-Reliance Mutual Accountability Framework (SMAF) a jeho revize v rámci říjnové (2016) konference k Afghánistánu (Brusel)
- Afghan-led / Afghan-owned, ale pokračující tlak mezinárodního společenství
- Nižší ambice - podpora stability vs. demokratizace
- Problém demokratizace ve státech závislých na rozvojové a ekonomické pomoci

Hlavní problémy demokratizace externími aktéry

- Pozitivní výsledky v Evropě a Latinské Americe v 90. letech - pozitivní pohled na šíření demokracie externími aktéry
- Demokratizace může přinést nestabilitu - např. volby
- Proces demokratizace je podmíněný vztahy na globální a místní úrovni a také setkáváním vnitřní a mezinárodní politiky
- Globální konfigurace moci hraje důležitou roli v úspěšné demokratizaci stejně jako správné rozdělení donucovacích a konsensuálních instrumentů moci (Japonsko vs. Irák)
- Demokracie - žádoucí důsledky - ekonomická prosperita, politická rovnost, rozvoj, apod., ztráta důvěry v demokracii, když těchto cílů není dosaženo
- Místní kontext ne vždy brán v úvahu
- Podpora demokracie ve státech závislých na rozvojové pomoci může mít za následek politizaci kontextu a potlačení místních institucí (Mali, Haiti)
- Strategie nátlaku generují odpor

Proč šířit demokracii zvenčí?

- Koncept demokracie jako nejlepšího státního zřízení není zpochybňován, donucování se ale často ukázalo kontraproduktivní

Diskuze:

- Aspirují na plnou demokratizaci obyčejní občané rozvojových států?
- Má demokracie smysl v zemích s centrálním vládou tak slabou, že není schopná kontrolovat celé své území (Afghánistán, DRC)?

Otázky, komentáře?